

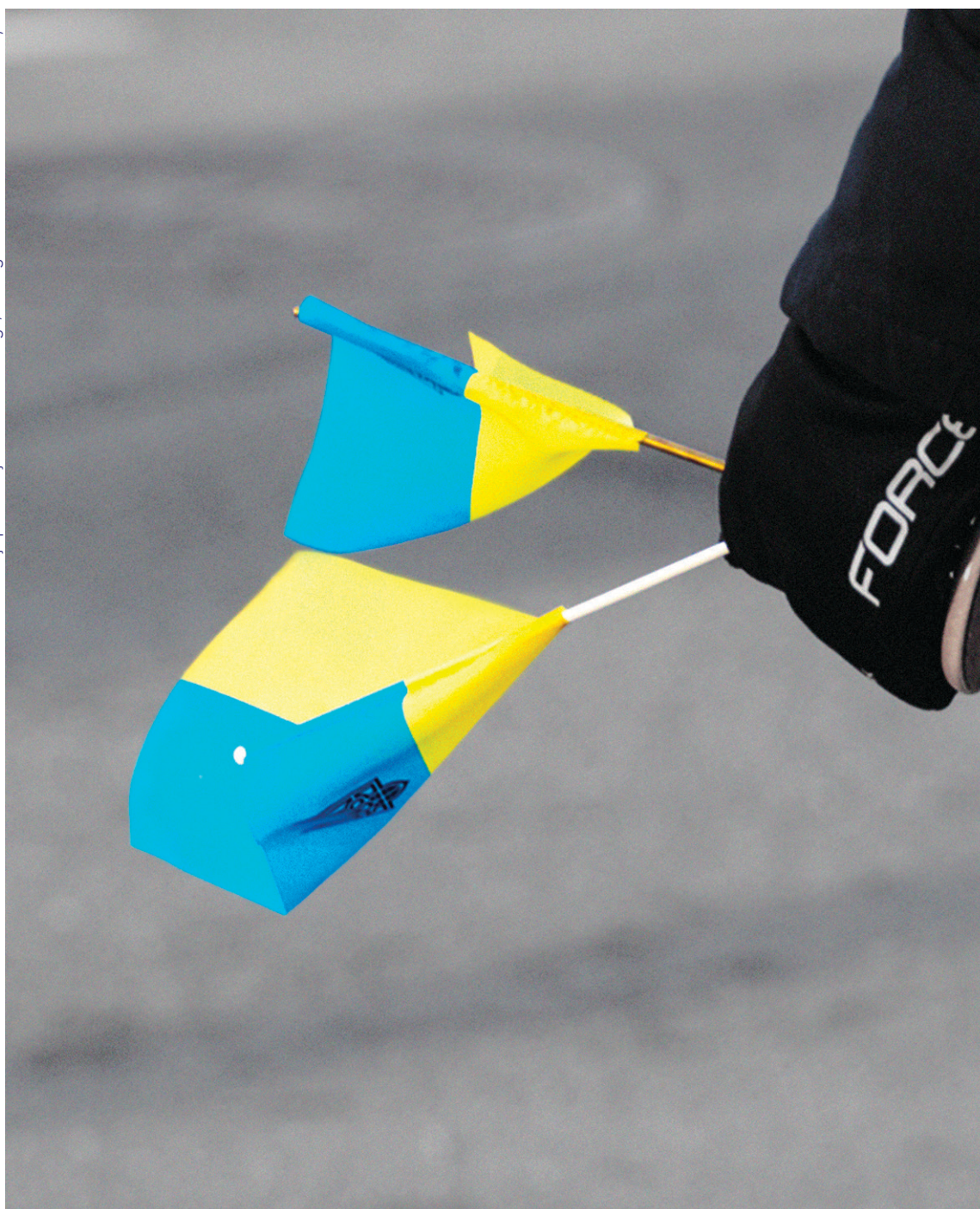
2022 02/03

ZIŅNESIS

LATVIJAS
NACIŅĀLAIS
VĒSTURES
MUZEJS

Skats demonstrācijā pie Krievijas vēstniecības Rīgā, 2022. gada 24. februārī. Foto.: Jānis Puķītis

- 3
Sekojošot notikumiem Ukrainā, muzejs piedāvā trīs lekcijas par Ukrainas militāro un politisko vēsturi
- 6
Vēdinām skapjus – tuvojas "Krimplēnmānija"!
- 9
Top jauna sabiedrības iesaistes platforma Gadsimta stāsti par pēdējo 2–3 paaudžu ikdienas dzīvi Latvijā
- 11
Par ko stāsta Rīgas pils atainojums 16.–19. gadsimta gravīrās?
- 13
Gāršenes baznīcas apustuļa pārvērtības muzeja restauratoru darbnīcās un ķīmiķu laboratorijās

KRIEVIJAS IEBRUKUMS UKRAINĀ RAKSTA JAUNU LAPPUSI VĒSTURĒ

LATVIJAS NACIONĀLAIS VĒSTURES MUZEJS

Pastāvīgā ekspozīcija
Latvijas senvēsture

Livonija

Latvijas teritorija
un iedzīvotāji 16.–18. gs.

Kurzemes un Zemgales
hercogiste 16.–18. gs.

Muiža un muižniecība
17.–19. gs.

Zemnieku tradicionālais
dzīvesveids 19. gs.

Dzīvesvide un ikdiena
19. gs. un 20. gs.
sākumā: bīdērmeiera
un jūgendstila interjeri

Tehniskā modernizācija
19. gs. un 20. gs. sākumā

Latvieši 19. gs.
otrajā pusē un 20. gs.
sākumā: nacionālā
pašapziņa, kultūra un
sabiedriskā dzīve

Latvijas Republika.
1918–1940
Art Deco interjers Latvijā
20. gs. 30. gados

Latvijas Republikas
okupācija un pievienošana
PSRS. 1940–1941

Totalitāro okupācijasrežīmu
represijas pret Latvijas
iedzīvotājiem. 1940–1953

Padomju vara Latvijā:
ideoloģija, pārvalde un
saimniecība. 1944–1989

Ikdienas dzīve Padomju
Latvijā. 20. gs. 60. gadu
dzīvokļa interjers

Latvieši svešumā.
1944–1990

Latvijas Republikas
valstiskās neatkarības
atjaunošana

Pastāvīgā izstāde
"Nauda Latvijā"

"Latvijas valsts dibinātāji"

Izstādes
"Krāsainā Latvija"
Latvijas vēsture unikālos
krāsu uzņēmumos
16.10.2021.–08.2022.

"Airis, Mozus un radio.
Koks Latvijas vēsturē"
22.10.2021.–10.2022.

Ceļojošās izstādes
"Latvija Neatkarības kara
laikā. 1919–1921"
21.02.–7.03.
Umurgas pamatskola,
Limbažu rajons

DAUDERU NODAĻA

Pastāvīgā ekspozīcija
Bingneru villas kungu istaba

Kārļa Ulmaņa darba kabinets

Dauderu nama liktenis
padomju periodā un tapšana
par muzeju

Pastāvīgā izstāde
Gaida Graudiņa kolekcija
Interjera un sudraba
priekšmeti no Gaida
Graudiņa kolekcijas

Izstādes
"Brīve vai nebrīve?
Zooloģiskā dārza
iemītnieki Filipa Šalajeva
gleznās un Sergeja
Nikuļšina fotogrāfijās"
03.2022–05.2022.

TAUTAS FRONTES MUZEJA NODAĻA

Pastāvīgā ekspozīcija
Atmoda–LTF–neatkarība

Parlamentārā revolūcija

LNVN ekspozīcija
un izstādes
Brīvības bulvārī 32
POTCPSS
10.00–17.00

LNVN Dauderu nodaļa
Zāģeru ielā 7
POTCPSS
10.00–17.00

LNVN Tautas frontes muzeja
nodaļa
Vecpilsētas ielā 13/15
POTCPSS
10.00–17.00

Kopš 1. marta muzeja
apmeklētājiem nav jāuzrāda
Covid-19 vakcinācijas vai
izslimošanas sertifikāts,
izņemot lai piedalītos
muzeja organizētos
publiskajos pasākumos
(konferencēs, semināros,
diskusijās, koncertos u. tml.).

Apmeklē muzeju arī attālināti – virtuālo resursu vietnē eMuzejs

INTERAKTĪVIE RESURSI

GALERIJAS UN
VIRTUĀLĀS IZSTĀDES

VIDEO UN AUDIO

INTERAKTĪVĀS KARTES

LEKCIJAS

PĒTĪJUMI UN IZDEVUMI

SKOLĀM UN ĢIMENĒM

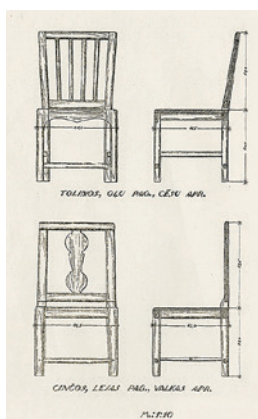
PIEVENO SAVU STĀSTU
GADSIMTA ALBUMAM

Lekcijas tiešrāde: facebook.com/LNVMuzejs

2. MARTĀ 15.00**KRIEVZEME VAI KRIEVIJA?
UKRAINAS KONFLIKTS
UN VIDUSLAIKU VĒSTURE**

Vēsturnieks Valdis Klišāns

Lekcijas tiešrāde: facebook.com/LNVMuzejs

3. MARTĀ 10.00**GALVENAIS PAR UKRAINAS
MILITĀRO UN POLITISKO VĒSTURI
19.–20. GADSIMTĀ**Ēriks Jēkabsons
Latvijas Universitātes Vēstures un filozofijas fakultātes profesors

< 2. un 3. marta lekciju afišas

▲ Baļķu zāģēšana Usmas kokzāģētavā. 1920. gadi. LNVM krājums

▲ Krēslu veidi Oļu un Lejas pagastos. Arhitektūras studentu Irmgardes Kronbergas un Ilzes Jēpes uzņēmējumi. Materiāli par Latvijas būvniecību. Rīga: LU Arhitektūras fakultāte, 1922

> Klusā daba ar petrolejas lampu. 1910. gadi. Fotogrāfs Eduards Gaiķis. Autohroms. Latvijas Fotogrāfijas muzeja krājums

TIEŠRĀDES LEKCIJAS MARTĀ

Reaģējot uz Krievijas iebrukumu Ukrainā, LNVM piedāvā tiešrādes lekcijas par Ukrainas un Austrumeiropas vēsturi. Martā turpināsies iesāktā pasākumu programma abās aktuālajās LNVM izstādēs – “Krāsainā Latvija” un “Airis, Mozus un radio. Koks Latvijas vēsturē”. Visi pasākumi patlaban notiek tiešrādes formātā muzeja Facebook lapā un pēc tam ir skatāmi ierakstā muzeja virtuālo resursu vietnē eMuzejs (emuzejs.lnvm.lv) un citur.

2. martā LNVM Facebook lapā notika vēsturnieka Valda Klišāna lekcija “Krievzeme vai Krievija? Ukrainas konflikts un viduslaiku vēsture”. 3. martā 10.00 LU Vēstures un filozofijas fakultātes profesors Ēriks Jēkabsons lasīja lekciju “Galvenais par Ukrainas militāro un politisko vēsturi 19.–20. gadsimtā”. Savukārt par Ukrainas vēsturi pēc Otrā pasaules kara lekcijā 11. martā 15.00 stāstīs LU Latvijas vēstures institūta vadošā pētniece Daina Bleiere.

1. martā 15.00, turpinot lekciju ciklu izstādē “Krāsainā Latvija”, tika rīkota Rīgas vēstures un kuģniecības muzeja fotomateriālu krājuma glabātājas, Mg. art. Laumas Lancenieces lekcija “Krāsainās pasaules piedzimšana: autohroms un tā piemēri RVKM un LFM krājumā”.

Autohroms ir pirmā krāsainās fotogrāfijas tehnika, kas bija pieejama plašākam lietotāju lokam. Vienkāršā pielietojuma dēļ autohroms kļuva par vadošo krāsu fotogrāfijas tehniku līdz 1930. gadu vidum. Lekcijas ietvaros interesenti tika iepazīstināti ar autohroma tehnikas būtību un tā piemēriem Rīgas vēstures un kuģniecības muzeja un Latvijas Fotogrāfijas muzeja krājumos.

8. martā plkst. 15.00 tiešraides formātā no izstādes “Airis, Mozus un radio. Koks Latvijas vēsturē” notiks ekonomista un vairāku tautsaimniecības vēsturei veltītu grāmatu autora Edmunda Krastiņa lekcija “Koksne un Latvijas rūpniecība 19.–21. gadsimtā”. Lektors pievērsīsies tam, kāda nozīme bijusi koksnei Latvijas tautsaimniecībā pēdējos 200 gados un kā tā mainījies četros ļoti atšķirīgos ekonomikas periodos: Krievijas impērijas sastāvā, neatkarīgajā Latvijā starpkaru laikā, PSRS un atjaunotajā Latvijā. Edmunds Krastiņš kokrūpniecības attīstību izsekos rūpniecības un visas tautsaimniecības pārveidojumus ietekmējošo faktoru kontekstā. Tāpat lekcijā tiks pievērsta uzmanība atsevišķām personībām – mūsdienās piemirstiem, bet uzmanības vērtiem 19. gadsimta beigu un 20. gadsimta sākuma nozares uzņēmējiem.

22. martā 15.00 tiešrādē notiks otra šimēneša lekcija no izstādes “Airis, Mozus un radio”: Latvijas Mākslas akadēmijas asociētā profesore, Dr. art. Inese Sirica lasīs lekciju “Meklējot latviešu stilu koka mēbelēs, 1901.–1913. gads”, kurā stāstīs par vietējo kokmateriālu pārveidi mēbelēs, mēbeļu metu autoriem, izpildītājiem, mēbeļu ražošanas uzņēmumiem, amatniecības izglītību un prestižu. Stāsts balstīts uz 1901. līdz 1913. gadā Rīgā notikušo mēbeļu izstāžu analīzi un latviešu inteliģences viedokļiem par latvisko. ●

Λ> Ieskatš dāvinājuma pasākumā Latvijas vēstures ekspozīcijā. Foto: Jānis Puķītis

SIKORAS DZIMTAS DĀVINĀJUMS MUZEJAM

7. februārī LNVM Latvijas vēstures ekspozīcijā notika vērtīga dāvinājuma pieņemšana - Lāčplēša Kara ordeņa (LKO) kavaliera, Neatkarības kara dalībnieka Jāzepa Sikoras dzimtas pārstāvji Inta Sikora un Normunds Sikora nodeva Latvijas Nacionālā vēstures muzeja pārziņā virkni priekšmetu ar vēsturisku un arī emocionālu vērtību.

Dāvinājumu veido Jāzepam Sikoram piederējušais a/s "M. S. Kuzņecovs" darinātais tējas servīzes komplekts ar LKO simboliku, ko Sikoras dzimta slēpusi no 1940. gada līdz pat Latvijas neatkarības atjaunošanai, divas grezni rotātas cigarešu etvijas jeb portsigāri, piezīmju bloknots sudraba vāciņos ar reljefā veidotu sena karavīra tēlu un citi.

Pasākumā ievadvārdus teica LNVM direktora vietniece krājuma darbā Anita Meinarte, muzeja pētnieki Arnis Strazdiņš un Mārtiņš Vāveris raksturoja Jāzepa Sikoras nopelnus, par kuriem viņam piešķirts valsts augstākais militārais apbalvojums, kā arī nosacījumus, kā LKO kavalieri un biedrības biedri varēja tikt pie šādas greznas servīzes. Inta Sikora uzsvēra, ka dzimtas lēmumu dāvināt Jāzepa Sikoras priekšmetus muzejam noteica doma, ka "tā ir kultūrvēsturiska vērtība, kas pieder šai zemei un

tautai (..), kā arī milzīgs novērtējums karavīra profesijai, karavīram kā savas zemes sargam." LNVM direktors Arnis Radiņš, pateikdamies Sikoras dzimtai par dāsno dāvinājumu, izteica cerību, ka jau pēc dažiem gadiem šie un citi muzeja lepnumi būs apskatāmi ekspozīcijā muzeja vēsturiskajā mājvietā – Rīgas pilī.

Daļa no Jāzepa Sikoras dzimtas dāvinājuma līdz 1. martam bija aplūkojama Brīvības bulvārī 32, bet līdz Lāčplēša dienai novembrī priekšmeti ir nonākuši muzeja krājumā un pētnieku rīcībā. ●

^ Latvijas Republikas desmitās gadadienas svinīgā sēde Nacionālajā teātrī Rīgā. Tribīnē Valsts prezidents Gustavs Zemgals. 1928. gada 18. novembris. LNVm krājums

Gustavam Zemgalam 150

Eseju konkurss 9.–12. klašu skolēniem
"Gustavs Zemgals un laikabiedri:
vēsturiskais devums un
vērtības nākotnei"

Pilnīga informācija: www.lnv.m.lv
Darbu iesniegšana līdz 31.01.2022.
Konkursa balvu fonds: 1000 eiro

^ Eseju konkursa afiša.
Mākslinieks Ģirts Boronovskis

NOSLĒDZIES ZEMGALAM UN VIŅA LAIKABIEDRIEM VELTĪTAIS ESEJU KONKURSS

Gustavam Zemgalam (1871–1939) veltītais eseju konkurss jauniešiem, ko LNVm organizēja sadarbībā ar citām institūcijām, bija turpinājums izcilā sabiedriskā darbinieka un politiķa, otrā Latvijas Valsts prezidenta 150. jubilejas pasākumiem, kas muzejā norisinājās pagājušogad. Konkursa mērķis bija veicināt interesi mūsdienu skolu jauniešos par Valsts prezidentu Gustavu Zemgalu un viņa laikabiedriem, aicināt domāt par vērtībām, ko tie sava mūža laikā aizstāvēja un apliecināja.

Konkursa ideju bija izlolojuši Gustava Zemgala pēctēči, kas ar Latvijas Universitātes Fonda starpniecību arī sarūpēja balvu fondu 1000 EUR apmērā. Savukārt muzejs kā Latvijas vēstures popularizētājs bija gandarīts par iespēju rosināt skolu jauniešiem izzināt Latvijas tapšanā nozīmīgu personību vēsturisko devumu. Iesūtītie darbi bija gana atšķirīgi gan pieejas, gan kvalitātes ziņā, taču apliecināja jauniešu spēju atrast savu vēstījuma valodu. Konkursa rīkošanā LNVm un LU Fonds aktīvi sadarbojās arī ar Vēstures un sociālo zinību skolotāju biedrību un LU Vēstures un filozofijas fakultāti.

^ Konkursa 1. vietas ieguvēja Marta Annija Mažeika, Aknīstes vidusskola. Foto no personīgā arhīva

^ Konkursa 2. vietas ieguvēja Kristīne Bumbiere, Jelgavas Spīdolas Valsts ģimnāzija. Foto no personīgā arhīva

^ Konkursa 3. vietas ieguvēja Madara Sirvide, Ozolnieku vidusskola. Foto no personīgā arhīva

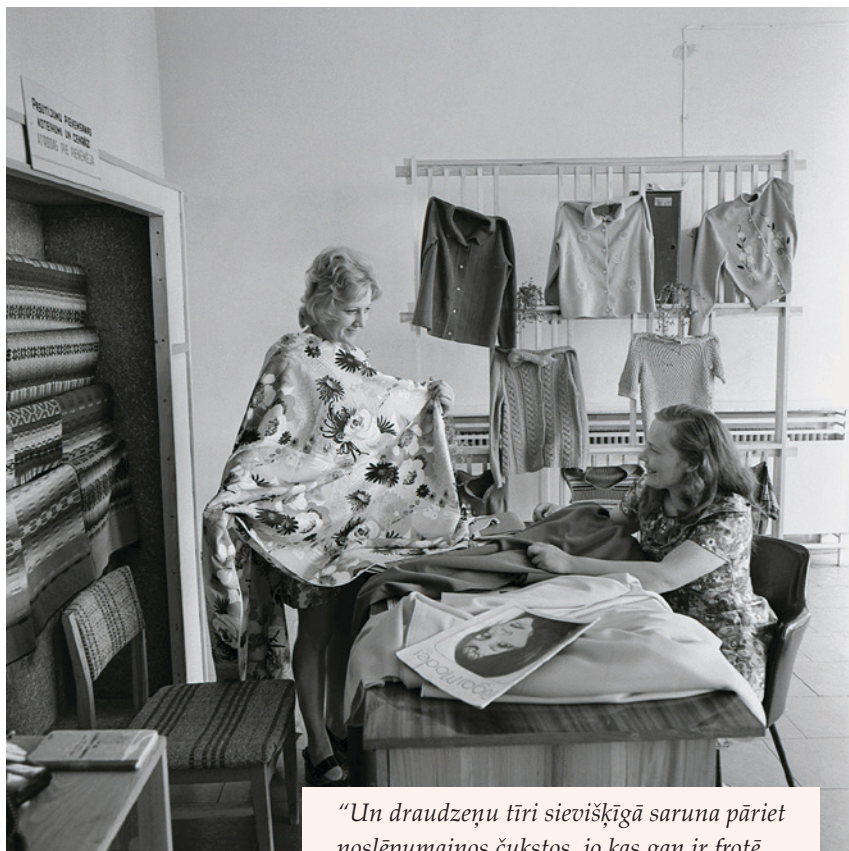
Žūrijas komisija vērtēja 66 iesūtītos darbus, kuros bija paustas jauniešu domas un spriedumi, realizētas iemaņas darbā ar informāciju un jaušamas arī emocijas.

Saskaņā ar nolikumu konkursā varēja piedalīties Latvijas vispārīzglītojošo un speciālo mācību iestāžu 9.–12. klašu skolēni, un profesionālo izglītības iestāžu 1.–4. kursu audzēkņi. Kopumā iesūtīti darbi no 44 Latvijas skolām, kuru vidū izceļas Jelgavas jaunieši: Spīdolas Valsts ģimnāzija ar 9 esejām, Jelgavas 4. vidusskola ar 3 darbiem, pa vienai esejai saņemts no Jelgavas 5. un Mūzikas vidusskolas. 15 pieteikumi konkursā nonākuši arī no dažādām Rīgas skolām. Vairāki darbi iesūtīti no Valmieras Valsts ģimnāzijas, Andreja Upīša Skriveru vidusskolas, Rīgas Valsts Vācu ģimnāzijas. Kopumā tie ir darbi no dažādām skolām visos Latvijas reģionos: Rēzeknes, Limbažiem, Zasas, Līvāniem, Cēsīm, Madonas, Riebiņiem, Aglonas, Daugavpils, Ozolniekiem, Rekas, Ērgļiem, Aknīstes, Talsiem, Brocēniem, Ogres un Liepājas. Eseju autoru vidū ir 57 vidusskolu un 9 devīto klašu audzēkņi.

Galvenā balva (500 eiro) tika piešķirta Aknīstes vidusskolas 10. klases skolniecei Martai Annijai Mažeikai, 2. vieta (300 eiro) – Jelgavas Spīdolas Valsts ģimnāzijas 12. klases skolniecei Kristīnei Bumbierei, bet 3. vieta (200 eiro) – Ozolnieku vidusskolas 9. klases skolniecei Madarai Sirvidei. Apsveicam uzvarētājas!

17 labāko eseju autori maijā tiks aicināti uz noslēguma pasākumu klātienē, visi eseju konkursa dalībnieki kopā ar skolotājiem vai ģimeni būs gaidīti muzejā un saņems muzeja sarūpētu balvu.

Konkursa organizētāji pateicas ikvienam konkursa dalībniekam un skolotājiem, vecākiem, kas atbalstīja jauniešus radošajā vēstures izziņā un izpratnes procesā! ●

“Un draudzeņu tīri sievišķīgā saruna pāriet noslēpumainos čukstos, jo kas gan ir frotē, salīdzinot ar katras meitenes ilgu objektu – krimplēna kleitu, bikšu kostīmu, mēteli... No vienas puses – izskatīgs un praktisks, jo negumzās un ir viegli mazgājams, bet no otras, – tā taču prestiža lieta. Ko tagad vērtā sieviete, kam mājās nav kāds krimplēna drēbes gabals?”

^ Saldus rajona kolhoza “Druva” modes ateljē. 1976. gada maijs. Foto: Jevgēņijs Fadejevs. LNVM krājums

> Citāts no laikraksta “Padomju Jaunatne” Nr. 155 (08.08.1973.)

“Krimplēnmānijas” veidošanā aicināts iesaistīties ikviens: ja jūsu vai jūsu draugu vai radnieku skapī saglabāties kāds krimplēna apģērbs vai auduma gabals, iesaistieties izstādes tapšanā, sūtīt priekšmeta fotoattēlu ar nelielu anotāciju darba grupas izvērtēšanai (koordinatore Agnija Cigelniece: mob. tālr. 28397165, e-pasts agnija.cigelniece@lnvm.lv)!

TUVOJAS KRIMPLĒNMĀNIJA, VĒDINIET SKAPJUS!

2022. gada pavasarī, vasaru gaidot, LNVM Brīvības bulvārī 32 durvis vērs izstāde “Krimplēnmānija”, kurā būs apskatāmi tērpi no LNVM krājuma, tērpu mākslinieces Annas Aizsilnieces kolekcijas un privātiem deponējumiem.

Izstādes centrā būs 1960.–80. gados populārais poliestera šķiedras audums – krimplēns, kas ar spilgtu krāsu, interesantu formu un pievilcīgajām īpašībām bija ne tikai apbūris Eiropas un Amerikas sabiedrību, bet arī uzjundījis Padomju Savienībā dzīvojošo cilvēku prātus un jūtas.

Izstāde ļaus gūt ieskatu ne tikai 1950. gados Anglijā radītā krimplēna auduma attīstībā vairāku desmitgažu laikā, bet arī ar to saistītos aspektos, kas

^ Krimplēna auduma kleita. 1975. gads. Šuvusi Anna Raibaite Jūrkalnē. LNVM krājums

^ Krimplēna auduma kleita. 1970. gadi. Valkājusi mežziņa Kārļa Amera (1929–2016) sieva Vanda Amera (dz. Stoka, 1933). LNVM krājums

^ Krimplēna auduma kleita. 1970. gadi. Šuvēja Genovefa Laizāne Stirnienē. Valkājusi Stirnienes veikala vadītāja Felicija Pekstiņa. LNVM krājums

iezīmēja Latvijas PSR teritorijā dzīvojošo cilvēku izpratni par modernu un skaistu tērpu, auduma iegūšanas veidiem, apģērba darināšanas procesu, tā mantisko un “sakraļo” vērtību. Demonstrējot apģērbus, kas raksturo krimplēna modi Latvijā, tie tiks izcelti arī laikmeta kontekstā (periodā no 1960. gadu beigām līdz 1970. gadu beigām): krimplēns kā īpaša parādība modes vēsturē, padomju sadzīves raksturotājs un laikmeta tendenču iemiesotājs. ●

PAULAM KALNIŅAM VELTĪTA IZSTĀDĒ SAEIMĀ

2022. gada 3. martā 150 gadu apert politikim, ilggadējam Saeimas priekšsēdētājam, sociāldemokrātam Paulam Kalniņam (1872–1945). Šai gadskārtai par godu ir izveidota izstāde "Bez demokrātijas nebūs Latvijas".

Godinot 1.–4. Saeimas vadītāju Paulu Kalniņu, valsts parlamenta vestibilā tiks atklāta izstāde "Bez demokrātijas nebūs Latvijas", kas veidota sadarbībā ar Latvijas Nacionālo vēstures muzeju un kurā plaši izmantoti LNVM krājuma materiāli. Latvijas Sociāldemokrātiskās strādnieku partijas (LSDSP) veidotāja Paula Kalniņa un viņa ģimenes – sievas Klāras un dēla Bruno Kalniņu – fotogrāfijas un citas vēstures liecības LNVM 2019. gadā saņēma no Paula Kalniņa mazmeitas Mairas Kalniņas Stokholmā.

^ Pauls Kalniņš ceļojuma laikā Somijā. 1937.–1940. gads. LNVM krājums

DIVAS DISKUSIJAS TAUTAS FRONTES MUZEJĀ

Martā LNVM Tautas frontes muzeja nodaļa aicina uz divām diskusijām, kas veltītas nozīmīgiem 1990. gadu notikumiem: Belovežas gāršas līgumam un Latvijas Republikas Ministru padomes lēmumam par LR valsts robežas pārņemšanu.

9. martā plkst. 17.00 muzejs aicina tiešsaistē pieslēgties diskusijai "PSRS apstāvēšana", kas sarunu cikla "Trešā atmoda. 1992. gads. No pašiem pamatiem" ietvaros 2022. gadā tiek rīkota sadarbībā ar Konrāda Adenauera fondu.

Sarīkojums veltīts Belovežas gāršas līgumam, kas PSRS sabrukuma perioda beigās tika noslēgts 1991. gada 8. decembrī Belovežas gāršā starp Baltkrievijas PSR, Krievijas PFSR un Ukrainas PSR vadītājiem par Neatkarīgo Valstu Savienības (NVS) izveidi iepriekš plānotās bijušo padomju republiku konfederācijas jeb "Suverēno valstu savienības" vietā.

Pasākumā tiks runāts par Belovežas gāršas līguma simbolisko un praktisko nozīmi un efektu. Diskusijā piedalīsies vēsturniece Daina Bleiere, žurnālists Māris Zanders, jurists Jānis Pleps, žurnālists

^ Skats LNVM Tautas frontes muzeja ekspozīcijā. Fotogrāfe Gita Palma

Abas diskusijas tiks straumētas LNVM Tautas frontes muzeja Facebook lapā: [facebook.com/tautasfrontesmuzejslnvm](https://www.facebook.com/tautasfrontesmuzejslnvm).

Edvīns Inkens, drošības eksperts Andris Kudors, to vadīs Latvijas Universitātes sociālās atmiņas pētnieks, komunikācijas zinātņu doktors Mārtiņš Kaprāns.

Savukārt 30. martā norisināsies sarīkojums "Laipni lūgti brīvajā Latvijā!", kas veltīts 1992. gada 3. februāra Latvijas Republikas Ministru padomes lēmumam "Par LR valsts robežas pārņemšanu un apsardzības nodrošināšanu".

Latvijas Republikas robežas apsardzības atjaunošana sākās, izveidojot kontrolpunktus uz ceļiem un pārņemot funkcijas no padomju robežapsardzības karaspēka daļām ostās un lidostās, kam par pamatu kalpoja Latvijas Republikas Ministru Padomes 1992. gada 29. janvāra lēmums "Par Latvijas Republikas valsts robežas pārņemšanu un apsardzības nodrošināšanu". Jau 1991. gada 26. augustā Latvijas Republikas Augstākā padome (AP), izmantojama apjukumu Maskavā pēc puča, PSRS VDK robežapsardzes ģenerālim Aleksandram Gapoņeko rosināja pārtraukt PSRS vīzu pieprasīšanu Rīgas lidostā ieceļojošiem ārzemniekiem. AP preses centrs nekavējoties izplatīja paziņojumu ar nosaukumu "Laipni lūgti brīvajā Latvijā". Bija sākusies neatgriezeniska Latvijas iekļaušanās brīvajā pasaulē.

Diskusijā tiks risināti jautājumi par valsts robežas pārņemšanu un robežsardzes izveidošanu, gatavošanos tautas aptaujai un tās norisi.

Diskusijā uzaicināti piedalīties Tālavš Jundzis, Gunārs Dāboliņš, Guntis Pujāts, Ģirts Valdis Kristovskis. ●

△ LNVN Dauderu nodaļas ekspozīcijas fragments – vēsturiskā virtuves telpa. 2021. gads. Foto: LNVN

> LNVN Dauderu nodaļas jaunie suvenīri. 2022. gada februāris. Foto Viola Ozoliņa

DAUDERU NODAĻĀ SĀK ATZĪMĒT NAMA 125. GADSKĀRTU

Sākot atzīmēt LNVN Dauderu nodaļas mājvietas – “Dauderu” nama 125 gadus, kas aprit šogad, muzejs sācis jaunu publikāciju sēriju sociālajos tīklos, bet plašāki pasākumi sekos. Tāpat nodaļā iespējams iegādāties daudz jaunu suvenīru un tiks atklāta jauna izstāde par sociāli nozīmīgu tēmu.

Sagaidot LNVN Dauderu nodaļas skaistā nama 125 gadu jubileju, šogad Dauderu lapā sociālajā tīklā *Facebook*, marķējot publikācijas ar mirklbirku #Dauderunamam125, lasītāju uzmanība tiks pievērsta nama iekštelpu apdares elementiem, kas saglabājušies no tā uzcelšanas brīža, kā arī stāstīts par dažādiem 19.–20. gadsimta mijā izmantotajiem saimniecības padomiem un receptēm, kas raksturo tā laika saimnieciskos paradumus un priekšstatus par kārtību, kādai bija jāpastāv turīgā māsaimniecībā.

Šogad LNVN ir izveidojis jaunu suvenīru sēriju arī ar “Dauderu” nama un atsevišķu interjera objektu attēliem: kokvilnas iepirkumu maisiņus, magnētiņu, pastkartes un grāmatzīmes. Dauderu nodaļas veikala sortiments papildināts arī ar daudziem citiem jauniem un iepriekš neredzētiem suvenīriem.

Savukārt pie izstāžu jaunumiem minama “Brīve vai nebrīve? Zooloģiskā dārza iemītnieki Filipa Šalajeva gleznās un Sergeja Ņikuļšina fotogrāfijās”, kas “Dauderu” namā būs skatāma no šī gada marta otrās puses līdz 22. maijam. Gleznu un fotogrāfiju izstāde ir veltīta dzīvnieka un cilvēka attiecībām, to piedāvā “DOM Interjera studija” un

△ Izstādes afiša. Māksliniece Jūlija Jermakova

> Filipa Šalajeva. Tīgeri nocirstajā mežā. 1990. gadi

Itas Kozakēvičas Latvijas Nacionālo kultūras biedrību asociācija.

Izstādē iekļautas astoņas mākslinieka Filipa Šalajeva (1929–2008) gleznas no sērijām “Būrī” (1980. gadi) un “Dzimuši brīvībā” (1990. gadi). Mākslas darbos redzami zoodārza iemītnieki un dzīvnieki savvaļā. Gleznas izstādē papildina gandrīz četrdesmit ārsta Sergeja Ņikuļšina fotogrāfijas no sērijas “Rīgas Nacionālajā zooloģiskajā dārzā”, kas uzņemtas no 2009. līdz 2021. gadam.

Izstādes kuratori Marina Kravčenko un Aleksandrs Cvetkovs norāda uz to, ka abu pārstāvēto autoru mākslas darbu krustpunktā ir zoodārzs – vieta, kur cilvēki un savvaļas dzīvnieki komunicē viens ar otru. ●

^> Gadsimta stāstu demo versija. Ekrānšāviņi

TOP SABIEDRĪBAS IESAISTES PLATFORMA GADSIMTA STĀSTI

Latvijas Nacionālā vēstures muzeja digitālo krātuvi eMuzejs drīzumā papildinās jauna sadaļa – Gadsimta stāsti. Tā būs digitāla platforma, kurā, iesaistoties visplašākajai sabiedrībai, muzejs dokumentēs liecības par pēdējo divu trīs paudžu ikdienas dzīvi Latvijā.

Platforma Gadsimta stāsti veidota kā ilglaicīgs turpinājums jau 19. gadsimta beigās un 20. gadsimtā aizsāktajiem etnogrāfiskajiem un antropoloģiskajiem lauka pētījumiem mūsdienīgā (digitālā) formā, lai nodrošinātu dažādu ikdienas parādību fiksēšanu par sociālajā atmiņā vēl dzīvo laika posmu no 20. gadsimta vidus līdz mūsdienām. Tie ir mūsu, mūsu vecāku vai vecvecāku dzīves gadi, par kuriem iegūts salīdzinoši mazāk datu un faktu. Par šo laiku savāktas daudzveidīgas liecības muzeja krājumā – lietiski priekšmeti, fotogrāfijas un dokumenti –, taču dāvinātāji ne vienmēr var un vēlas sniegt detalizētas ziņas, piemēram, par dāvinātā apģērba darināšanas vai lietošanas apstākļiem. Papildinot jau savāktu muzeja priekšmetu klāstu ar izvērstākiem laikabiedru stāstiem par konkrētām ikdienas parādībām (piemēram, par minēto apģērba darināšanu, auduma iegūšanu, nēsāšanas paradumiem), muzejs

cer vēl pilnvērtīgāk saglabāt zūdošās liecības par jaunāko laiku vēsturi.

Ziņu vākšana notiks, aizpildot muzeja izstrādātas tematiskas anketas par konkrētām kultūras parādībām, piemēram, pirmajiem “zem letes” nopirktajiem džinsiem, dzīvi komunālajā dzīvoklī, bērnības rotaļlietām un skolas gaitām, obligāto militāro dienestu, svētkiem ģimenes un draugu lokā, kā arī daudz ko citu. Jebkuram interesentam būs iespēja ziņas vākt un iesniegt trīs veidos:

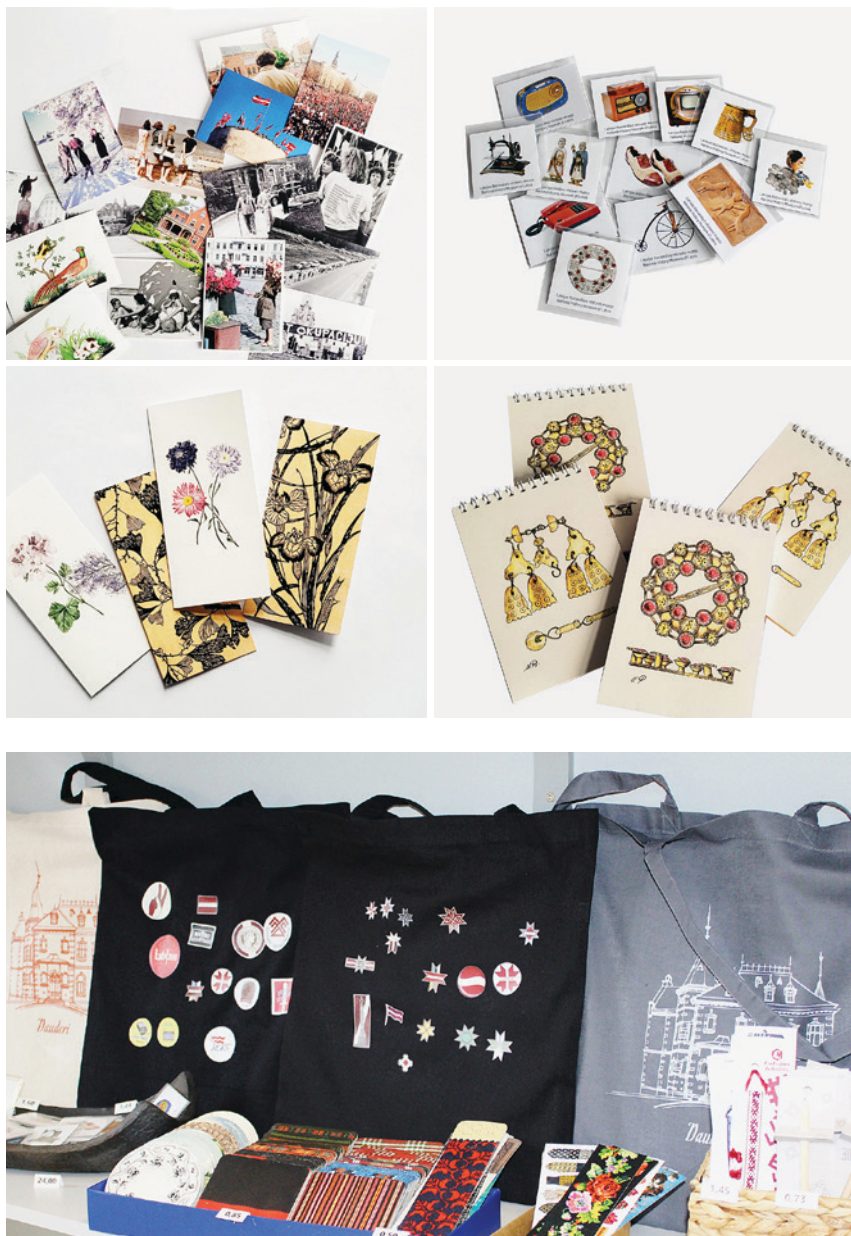
- kā savu atmiņu un pieredzes stāstījumu,
- kā izvērstu strukturētu interviju ar citu personu,
- kā dzirdēta stāsta atstāstījumu.

Anketu atbildēm būs iespēja pievienot arī foto, audio vai rakstītos materiālus.

Pēc ziņu iesniegšanas satura redaktors iesniegto informāciju caurskatīs, novēršot gramatiskas kļūdas, pārbaudīs, vai iesniegtajā informācijā nav naida kurināšanas, rasisma, necenzētas leksikas elementu, apzināti sagrozītas informācijas, citu personu sensitīvo datu. Pēc pārbaudes iesūtītā informācija tiks publiskota platformā Gadsimta stāsti LNVM virtuālo resursu vietnē eMuzejs. Anketās iekļauto informāciju jebkuram interesentam būs iespēja meklēt pēc teksta un pārskatīt kartē, ar to būs iespējams dalīties sociālajos tīklos.

Iesūtītajiem Gadsimta stāstiem iespējams arī ilgāks mūžs un lielāka kultūrvēsturiska nozīme: Gadsimta stāstiem iesūtīto informāciju redaktors piedāvās arī izskatīšanai muzeja Krājuma komisijai, lai lemtu par kultūrvēsturiski nozīmīgāko datu pievienošanu muzeja krājumam.

Projektu Gadsimta stāsti īsteno Latvijas Nacionālais vēstures muzejs sadarbībā ar Dr. art. Ievu Pīgozni, SIA “EPVA Eksperti” un Valsts kultūrkapitāla fonda finansiālu atbalstu. ●

▲ Ieskatš jaunajā suvenīru piedāvājumā. Foto: Jānis Puķītis un LNVM

JAUNIE SUVENĪRI – PRIEKAM, IZZIŅAI UN LIETOŠANAI

Gada sākumā LNVM veikala plaukti un stendi papildinājās ar jauniem suvenīriem, kuros izmantots plašais muzeja krājums.

Suvenīri ir ne tikai dažāda formāta un pielietojuma, bet arī paši stāsta vēstures stāstus – saistīti gan ar muzejā apskatāmo izstāžu tematiku, gan muzeja un visas Latvijas vēsturi.

Piemēram, veikala atklātņu klāstā tagad ir 16 jaunas: tajās redzami gan būtiski Atmodas laika notikumu mirkļi no Tautas frontes muzeja krājuma, gan koši pagājušā gadsimta sākuma un vidus kadri, kuru oriģināli apskatāmi izstādē “Krāsainā

Latvija”. Vairākās atklātnēs redzama LNVM Dauderu nodaļas mītnes vieta – Dauderu nams, kam šogad apritēs 125 gadi (to atzīmēsim ar vairākiem pasākumiem – meklējiet #Dauderunamam150 sociālajos tīklos!). Gluži citā stilistikā noformētas atklātnes ar 1830. gados mākslinieka Vittorio Raineri radītiem smalkiem dzīvnieku pasaules tēliem: plīvurpūci un zaķi, fazānu, vālodzi un vaboli. Laiks piešķirt jaunu elpu kādreiz tik populārajai atklātņu un pastkaršu sūtīšanai – izvēlieties tās atkarībā no noskaņojuma un vēstījuma!

Šajā žanrā iekļaujas arī jaunais pienesums apsveikuma kartiņu sadaļā, kas īpaši priecēs ziedu cienītājus: nezināma mākslinieka rokas radīti asteru un pelargoniju tēli, kā arī tekstilmākslinieka Jūlija Straumes tekstiliju apdruckas metos iekļautie īrisi un ginka zari un lapas.

Lieliska dāvana lasītmiļiem būs grāmatzīme – vai nu ar attēlu, kurā redzams brīvbrīdī lasošs Kārlis Ulmanis, vai nu ar Dauderu nama vannasistabas flīžu vai kamīna fragmentu, vai arī gluži cita laikmeta simboliem – Trešās atmodas laika nozīmītēm. Uz citām grāmatzīmēm krāsās un ornamentos mirdz 19. gadsimta 2. pusē darināto dažādu Latvijas novadu jostu fragmenti un cimdos ieadītie raksti – prieks etnogrāfiskā mantojuma cienītājiem.

Praktiski izmantojami ir arī jaunie piezīmju blociņi dažādos izmēros, uz kuru vāka redzamas rotas: dzintara kniepkens un vairākas Kurzemes saktas. Šos zīmējumus rotu kartotēkas kartītēs 1930. gados veidojuši toreizējie muzeja darbinieki Edgars Bauze, Marija Bērziņa un Verners Piesis, un blociņu pievienotā vērtība ir iekšējā vākā ietvertais rotas apraksts, pēc kura uzzinām, cik skrupulozi izpēta katra rota (starp citu – tas, kurš muzeja darbinieks un izcils mākslinieks savulaik slēpies aiz inīciāļiem E. B., atklājās tieši tagad, suvenīru sagatavošanas procesā).

1990. gadu Tautas atmodas un laika pārmaiņu vēsmas atsauks atmiņā audekla maisiņi, kas apdrukāti ar laikmeta zīmi – auseklīti – un citu laikmeta atribūtiku.

Visplašāko laika nogriezni un tēmu loku aptver magnētiņi: tajos redzami priekšmeti, sākot no 17. gadsimta (Indricas pusmuižas krāsns podiņš un Kokmuižas pagasta monētu un rotu depozīts) un beidzot ar 2018. gada Muzeju nakts apmeklētāju kopīgi gleznoto Tautas frontes muzeja ēku. Magnētiņos attēloti gan ar izstādi “Airis, Mozus un radio” saistīti priekšmeti (koksulptūras, rūpnīcā VEF ražoti radioaparāti), gan citi muzeja krājuma lepnumi.

Tāpat veikala plauktos atradīsiet gan muzeja jaunāko drukas darbu – plašo, lieliski ilustrēto grāmatu “Ādolfa Karnupa dienasgrāmatas”, gan citus populārus izdevumus, ko veidojuši muzeja speciālisti gan LNVM ietvaros, gan sadarbībā ar nozares kolēģiem un citu jomu speciālistiem. ●

▲ Rīgas panorāma. No: Georgs Brauns. *Civitates Orbis Terrarum*. 3. sējums. Izdota Ķelnē 1581. gadā. Franča Hogenberga vara gravūra. LNVM krājums.

MEKLĒJOT RĪGAS PILS VEIDOLU GRAVĪRĀS

Turpinot gaidīt atgriešanos Rīgas pili, šogad publikāciju sērijā sociālajos tīklos vēstīsim, kā muzeja vēsturiskā mājvieta attēlota dažādu laiku mākslas darbos. Vissenākie (un vienlaikus gana informatīvie) Rīgas pils attēlojumi saglabājušies gravūrās, kuras pētīt var nonākt arī pie negaidītiem secinājumiem.

Senās Rīgas veidolu līdz mūsdienām ir saglabājuši 16 līdz 18 grafikas darbi ar pilsētas skatiem. Gravūras nav patstāvīgi mākslas darbi, jo lielākā daļa līdz pat 18. gadsimta beigām grafikas tehnikā darināto pilsētas panorāmu kā ilustrācijas tika iekļautas enciklopēdiska, ģeogrāfiska, militāra vai cita rakstura apcerējumos.

Izteismīgais pilsētas siluets, kas no tālienes pavērās ceļniekam, raugoties pāri Daugavai, visos gadsimtos ir saistījis mākslinieku uzmanību. 17. un 18. gadsimtā Rīga attēlota arī no citiem skatpunktiem, tomēr dominējošā ir tradicionālā pilsētas panorāma ar trīsdaļīgu, pamatvilcienos gandrīz nemainīgu kompozīciju. Priekšplānā parasti redzams upes plūdums un kuģi. Tālākā plānā upes otrā krastā skatāma Rīgas apbūve, attēloti nocietinājumi un ievērojamākās celtnes – baznīcas un Livonijas ordeņa pils. Mākslas darbos liela daļa parasti atvēlēta debesīm, kur panorāmu autori izvietoja kartušas ar aprakstiem un attēloto objektu nosaukumiem, papildinot tos ar alegorisku figūru, ģerboņu u. tml. attēlojumiem.

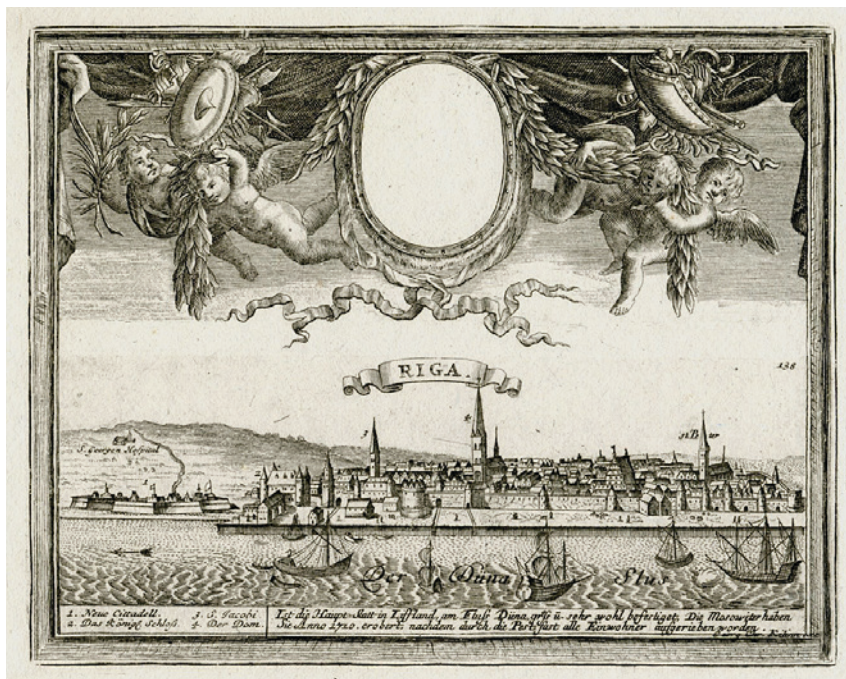
Rīgas skatu autori Rīgu lielākoties nekad nebija redzējuši. Pilsētas atveidojumam izmantoja senākus

attēlus, tos variējot un, ja vien bija iespējams, papildinot ar laikabiedru sniegto informāciju. Tāpēc gravūras datējums un grāmatas izdošanas gads vēl nenozīmē, ka ir atspoguļota reālā situācija, jo celtnes varēja būt nojauktas vai pārbūvētas, to izskats varēja būt pavisam savādāks. Tāpēc vēsturnieki attēlos redzamo salīdzina ar rakstīto vēstures avotu ziņām, arhitektu un arheologu dabā veikto pētījumu rezultātiem.

Vecākā līdz šim zināmā kokgriezuma tehnikā izgatavotā Rīgas panorāma, kas rāda pilsētu pirms 1547. gada, līdz ar aprakstu par Livoniju ievietota Sebastiana Minstera (1488–1552) sastādītajā un 1550. gadā Bāzelē izdotajā “Kosmogrāfijā jeb pasaules aprakstā”. Rīga tajā attēlota skatā no Daugavas puses kā cieši apbūvēta un labi nocietināta viduslaiku pilsēta, ko ieskauj aizsardzības mūris. Vīrs apbūves izceļas Rīgas baznīcu gotiskās torņu smailes un labi redzama pils Daugavas krastā. Sebastians Minsters Rīgā nekad nebija bijis, un ziņas par Livoniju viņam atsūtīja vācu hronists un dzejnieks Johans Hanss Hazentēters (ap 1517–1586), kurš jaunības gados uzturējās Livonijā un strādāja par rakstvedi, tomēr maz ticams, ka viņš bijis Rīgas panorāmas autors. Kokgriezuma pirmavots un tā datējums nav zināmi. Lai saprastu, ko īsti redzam panorāmā, nepieciešams īss atskats pils būvēstūrē no 14. gadsimta līdz 16. gadsimta sākumam. Pils celtniecības darbi sākās 1330. gadā Livonijas ordeņa mestra Monheimas Ēberharda laikā, taču par to gaitu rakstītajos vēstures avotos atrodamā fragmentāra informācija, un par pils izskatu pēc būvdarbu pabeigšanas ziņu nav. Militārā konflikta laikā starp Livonijas ordeni un Rīgu (1481.–1491. gads) 1484. gadā rīdzinieki pili ieņēma un nojauca. Tomēr 1491. gadā rīdzinieku karaspēks zaudēja izšķirošajā kaujā pie Bukultiem un bija spiesti pili uzcelt no jauna. Uzskata, ka otrās pils būvdarbi noslēdzās ap 1515. gadu.

Ko īsti redzam Minsterā "Kosmogrāfijā" ievietotajā Rīgas skatā – pirmo vai otro pili Daugavas krastā? Pirmajā brīdī šķiet, ka panorāmas autors ir attēlojis otro pili, taču uzmanība ir jāpievērš kādai zīmīgai un panorāmā labi redzamai detaļai. No pils rietumu korpusa mūra virzienā uz Daugavu ir attēlots danskers – nocietinājuma un tualetes piebūve. 1515. gadā pabeigtajai pilij šādas piebūves paliekas dabā nav konstatētas. Tāpēc šķiet, ka "Kosmogrāfijas" panorāmā ir attēlota pirmā, 1484. gadā izpostītā pils. Šai panorāmā ir virkne kopīgu iezīmju ar citu Rīgas panorāmu, kas pēc tajā redzamā gadskaitļa tiek datēta ar 1499. gadu un bijusi ievietota 17. gadsimta vidū sarakstītajā Jirgena Helmsa hronikā. Helmsa hronika nav saglabājusies, un par attēlu varam spriest tikai pēc 18. gadsimta beigās veiktajiem pārzīmējumiem, kas turklāt varētu būt neprecīzi. Jirgens Helms norāda, ka smēlies ziņas no kādas vecākas Livonijas un Kurzemes hronikas, tāpēc iespējams, ka Helmsa hronikas panorāmā un "Kosmogrāfijas" panorāmā bijis kopīgs pirmavots.

Apmēram simt gadu laikā Sebastiana Minsterā apcerējums tika izdots desmitiem reižu, tomēr Rīgas skats un pils nemainījās, kaut gan pilsētas apbūvē bija notikušas ievērojamas pārmaiņas. "Kosmogrāfijas" Rīgas attēlu, papildinātu ar dekoratīviem elementiem un informatīviem uzrakstiem, savos izdevumos izmantoja citi autori 16. gadsimta otrajā pusē un 17. gadsimtā. Viena no vēstures grāmatās Latvijā bieži publicētajām un LNVM ekspozīcijā daudzkārt izmantotajām ir Franča Hogenberga (1535–1590) gravētā Rīgas panorāma, kas iekļauta Ķelnes teologa, kanoniķa un dekāna Georga Brauna (1541–1621) izdevumā "Civitates Orbis Terrarum", kas iznāca Ķelnē sešos sējumos no 1572. līdz 1618. gadam un tolaik tika uzskatīts par plašāko pilsētu skatu apkopojumu. Rīgas panorāma ir ievietota 3. sējumā "Urbiūm praecipuarum totius mundi liber tertius" (Ķelne, 1581), kur Rīgas pils veidols, lai arī precīzāk izstrādāts, redzams tādā pašā izskatā kā Minsterā "Kosmogrāfijā". Minsterā un Brauna-Hogenberga veikums ietekmēja citus līdzīgus pilsētas skatu apkopojumus, piemēram, vācu jurista, vēsturnieka un rakstnieka Abrahama Zaura (1545–1593) pilsētu grāmatu "Theatrum Urbium. Warhafftige Contrafeytung und Summarische Beschreibung fast aller vornemen und namhafftigen Stätten Schlössern und Klöster ...", izdota 1610. gadā un flāmu filozofa, teologa, kartogrāfa Petera Bertiusa (arī Pīters de Berts, 1565–1629) darbā "Commentariorum Rerum Germanicarum Libri Tres. Tertius est praecipuarum Germaniae urbium cum earum Iconismis et Descriptionibus", kas izdots Amsterdamā 1616. gadā. 1624. gadā Frankfurtē pie Mainas iespiestais Daniela Meisnera (1585–1625) darbs "Thesaurus philo-politicus" pieder šajā laikā iecienītajai t. s. emblemātiskajai literatūrai, kur fonā izmantotos pilsētu skatus papildina

sentences un ar tām saistīto alegoriju attēlojumi, kas bija galvenais Meisnera darba uzdevums. Pilsētu skatiem, tostarp Rīgas atveidojumam Meisners paraugus atrada Brauna-Hogenberga izdevumā, tāpēc arī šajā grāmatā mēs redzam pirmo Livonijas ordeņa pili.

Pavisam dīvaini ir ieraudzīt pirmās pils atveidojumu pat 18. gadsimta pirmajā pusē gravētajās panorāmās, piemēram, vācu gravieru un izdevēju Johana Stridbeka Jaunākā (1665–1714), Gabriela Bodenēra Vecākā (1664–1758 vai 1673–1765) un Georga Kristofa Kiliana (1709–1781) gravīrās. Šo autoru darbos pilsētas apbūve atspoguļo situāciju pirms 1547. gada, attēlojot pirmo ordeņa pili. Tajā pašā laikā lapas kreisajā pusē redzama 17. gadsimtā izbūvētā Citadele, bet Kiliana gravīras eksemplārā no LNVM krājuma tās apakšējā daļā pievienota informācija, ka krievu karaspēks ir iekarojis pilsētu 1710. gadā pēc tam, kad mēris lēmis nāvei gandrīz visus pilsētas iedzīvotājus. Šī piezīme attiecas jau uz Lielā Ziemeļu kara (1700–1721) laiku. Vai 16. un 17. gadsimta attēlos ir redzama arī otrā Livonijas ordeņa pils? Jā, taču tas jau būs cits stāsts. ●

▲ Rīgas panorāma. Georga Kristofa Kiliana vara gravūra. 18. gadsimta vidus (?). LNVM krājums

▲ Rīgas panorāma. No: Daniels Meisners. *Thesaurus philo-politicus h.e. emblemata s. moralia politica...* Izdota Frankfurtē pie Mainas 1624. gadā

GĀRSENES BAZNĪCAS APUSTUĻA PĀRVĒRTĪBAS

Kā nākamo sērijā par to, kas notiek muzeja "neredzamajā dzīvē", proti, muzeja krātuvē, sadarbojoties pētniekiem, restauratoriem, ķīmiķiem, krājuma glabātājiem, piedāvājam stāstījumu par Gāršenes Sv. Jura luterāņu baznīcas apustuļa figūras restaurācijas procesu.

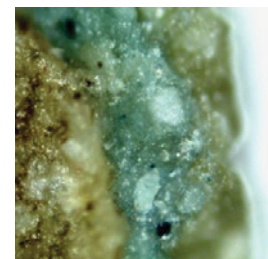
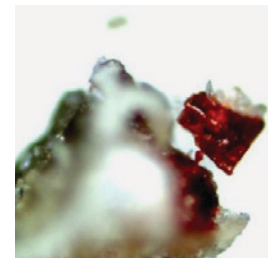
Gāršenes Sv. Jura luterāņu baznīcas apustulis no baznīcas altāra labās puses (datēts ar 1793. gadu, nezināms autors vai darbnīca) līdz ar citām altāra figūrām nodots muzejam 1935. gadā no Gāršenes ev. lut. baznīcas. Pirms tam tas atradies Gāršenes muižas īpašnieka Budberga dzimtas kapličā.

Kokskulptūra ir polihromi krāsota. Pamazām noņemot uzslāņojumus, kārtu pa kārtai tika atsegts oriģinālais sākotnējais krāsojums. Tonāli tas ir atšķirīgs no pārkrāsojumiem. Restaurācijas procesā atklājās fakts, ka sākotnēji figūras galvai nav bijis bārda un ūsu daļas – tā radusies kā vēlāku laiku pārkrāsojums divos slāņos (restauratore Signe Lāce).

Polihromā krāsojuma materiālu izpēte ļāva saprast, kā skulptūra izskatījiesies sākotnēji un kā tās krāsojums mainījies laika gaitā. Blivas pārkrāsojumu kārtas aizsedza figūras tērpu, apmetni, miesas daļas, matus, seju, acis un lūpas. Neliela izmēra visu slāņu izdrupumi un zudumi, kā arī veiktās zondāžas krāsu slāņos apliecināja vēlāku laiku uzslāņojumus 1–3 kārtās. Veiktā materiālu identifikācija no paraugiem (ķīmiķe Indra Tuņa) palīdzēja orientēties krāsojumu sastāvā un izveidot sistēmu.

Paraugu stratigrāfiskā izpēte (materiāla apskate šķērsriezumā) ļāva secināt, ka skulptūras oriģinālais krāsojums ir pārkrāsots vismaz divas reizes. Lielākā figūras daļa krāsota, atdarinot sākotnējo krāsojumu, piemēram, miesa, kas sākotnēji bijusi sārta, arī vēlāk atkārtoti divas reizes krāsota sārta, mainīts tikai tonis. Zelta apmale vēlāk pārkrāsota dzeltenbrūna. Bet ir arī detaļas, kuru krāsojums mainīts radikāli, piemēram, apmetnis, kas sākotnēji bijis zils, vēlāk krāsots sārta brūns un visbeidzot – dzeltenbrūnā tonī.

Paralēli vēsturisko uzslāņojumu secībai identificētos materiālus iespējams izmantot arī krāsu slāņu vecuma noteikšanai un priekšmeta datēšanai, bet par to stāstīsim kādā no nākamajiem aprakstiem.

▲ Paraugs. Cinobra grauds no 2. krāsas slāņa. Palielinājums ~500 x. Foto: Indra Tuņa

▲ Paraugs. Zilais krāsas slānis ar iejauktiem rupjas dispersitātes, šķautņainiem zila pigmenta graudiem. Palielinājums ~200 x. Foto: Indra Tuņa

Restaurācijas gaitā tika likvidēta skulptūras pamatnes nestabilitāte (deformācijas rezultātā pamatnei bija radušās plaisas, koksnes zudumi) – tas veikts ar koka ielaiduma palīdzību (restaurators Jānis Menģels). Jaunā detaļa ir pietonēta atbilstoši pamatnes krāsojumam.

No 1996. līdz 2013. gadam apustuļa figūra bija eksponēta pastāvīgajā LNVM izstādē "Sakrālā māksla". ●

< ▲ Gāršenes Sv. Jura luterāņu baznīcas apustulis. 1793. gads. Autors nezināms. Koks, polihromija. Augstums 85 cm. LNVM krājums. Figūras fragmenti pirms restaurācijas, restaurācijas gaitā un pēc restaurācijas. Foto: Jānis Puķītis

TAVAKLASE.LV FILMĒ MUZEJĀ

Lai stāstītu par muzeja darbību, tā dažādajām funkcijām un kolekcijām, kas glabājas Muzeju krātuvē Pulka ielā, kā arī par ekspozīcijām un izstādēm Brīvības bulvārī 32, muzeja darbinieki piedalījās četru videofilmu izveidē. Video tiks publicēti vietnē www.tavaklase.lv elektronisko mācību resursu katalogā un izmantoti Latvijas izglītības iestādēs mācību procesā. Materiālu filmēšana notiek Valsts izglītības satura centra īstenotā ESF projekta "Kompetenču pieeja mācību saturā" ietvaros.

SATVERSMES SIMTGADEI VELTĪTĀ GADA ATKLĀŠANA

Gada sākumā norisinājās vairāki pasākumi, kas bija veltīti Satversmes pieņemšanas simtgadei. 18. janvārī Satversmes un arī Saeimas simtgades gadu atklāja parlamentā. Tā ietvaros diskusijā "Latvijas parlaments cauri laikiem" piedalījās LNVM direktora vietnieks zinātniskajā darbā Toms Ķikuts.

2022. gada novembrī LNVM tiks atklāta plaša Satversmes tapšanas vēsturei un šodienai veltīta izstāde, pie kuras muzejā noris aktīvs darbs. Sīkāka informācija par Satversmes simtgades gada programmu – mājas lapā www.satversmei100.lv ●

LNVM krātuvē muzeja direktora vietnieks zinātniskajā darbā Toms Ķikuts kopā ar video scenārija veidotāju, pamatskolas "Rīdze" skolotāju Solvitu Lauzēju, meklēja skaidrojumu jautājumam "Kas ir muzejs?", sniedzot ieskatu gan muzeja publiskās un sabiedrībai redzamās darbības jomā – ekspozīcijas, izstādes, publikācijas –, gan darbā, ko veic krājuma glabātāji, pētnieki, restauratori. Etnogrāfijas nodaļas galvenais krājuma glabātājs Jānis Šabanovs aicināja izsekot krājuma priekšmetu ceļam no dāvinājuma brīža līdz iekļaušanai krājumā, dokumentēšanai, izpētei, restaurācijai un izstādīšanai apskatei.

Izglītības un komunikācijas departamenta muzejpedagoģe Ilze Miķelsone nodarbībā "Senā skola" skaidroja, kā dažādi muzeja priekšmeti – nozīmīgi vēstures avoti – skolēniem palīdz izziņāt un izprast kādu vēstures periodu vai notikumu. Savukārt LNVM Viduslaiku, jauno un jaunāko laiku vēstures pētniecības nodaļas vadītājs Imants Cīrulis savā stāstījumā iezīmēja Latvijas valsts dibinātāju izšķirīgo lomu valsts proklamēšanas procesā.

Video tiks izmantoti mācību priekšmetā Sociālās zinības un vēsture 4.–6. klasei. ●

< ^ Skati no video filmēšanas procesa.
Foto: Jānis Puķītis un LNVM

^ > Izstādes "Latvijas drošības iestādes (1918-1940)" eksponāti. Foto: Jānis Puķītis

< Diskusija "Latvijas parlaments cauri laikiem" Saeimā 18. janvārī.
Foto: Saeimas Flickr kants

NOSLĒGUSIES DROŠĪBAS IESTĀDĒM VELTĪTĀ IZSTĀDE

No 2021. gada 24. septembra līdz šī gada 27. februārim LNVM Dauderu nodaļā norisinājās kolekciju izstāde "Latvijas drošības iestādes (1918-1940)". Piecu Covid-19 pandēmijas ietekmēto mēnešu laikā to apmeklejuši gandrīz 350 cilvēki. Izstādē varēja apskatīt ap 250 vēstures liecību no Latvijas lielākajām privātkolekcijām un gūt priekšstatu par starpkaru Latvijā pastāvējušo drošības struktūru (policija un pilsētu prefektūras, robežsardze, brīvprātīgā Aizsargu organizācija, atsevišķās Tieslietu un Finanšu ministriju iestādes) un to darbinieku ikdienu, par ko vēstīja nozīmes un formas tērpa detaļas, apbalvojumi un piemiņas dāvanas, iespaiddarbi, plakāti un fotogrāfijas. Izstādi sadarbībā ar muzeju organizēja kolekcionāri Jānis Vigups, Gunārs Rusiņš un Vladimirs Balašovs. ●

^ Apmeklētāji iepazīstas ar Dauderu nodaļas vēsturiskās virtuves ekspozīciju. 2022. gada 26. februāris. Foto: Astrīda Forsta

BEZMAKSAS DIENA "DAUDEROS"

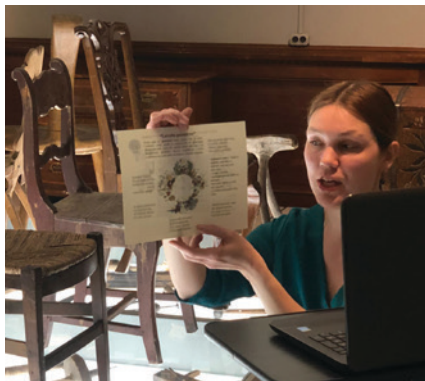
26. februārī interesentiem bija iespēja bez ieejas maksas apmeklēt LNVM Dauderu nodaļu – iepazīties ar muzeja pamatekspozīciju un apskatīt izstādi par Latvijas drošības iestādēm. Šogad Dauderu nodaļas apmeklējums būs pieejams bez maksas katra mēneša pēdējā sestdienā, dodot iespēju muzeja viesiem arī šajā sarežģītajā laikā uz īsu brīdi novērsties no ikdienas steigas, izbaudot greznā 19. gadsimta beigās celtā savrupnoma gaisotni un kluso "Dauderu" dārzu. Nākamās bezmaksas apmeklējuma dienas nodaļā: 26. marts, 30. aprīlis, 28. maijs. ●

^ Skats no Rūtas Kaminskas tiešrādes lekcijas. Ekrānšāviņš

LEKCIJA PAR LATGALES BAZNĪCU KOKGRIEZUMIEM

22. februārī muzeja Facebook lapā sakrālās mākslas cienītājiem bija iespēja noklausīties Dr. art. Rūtas Kaminskas lekciju par baroka laika kokgriezumiem Latgales baznīcu interjeros, kas atklāja daudz jaunu lappušu šī mākslas žanra vēsturē. ●

ATTĀLINĀTĀS NODARBĪBAS DAŽĀDĀM VECUMA GRUPĀM

Janvārī un februārī LNVM muzejpedagoģu nodarbību grafiks bija gana noslogots – attālinātās, dažādās tiešsaistes platformās veicamās nodarbības par dažādām mācību programmas tēmām, kurās stāstījumu papildina un ilustrē muzeja priekšmetu demonstrējumi, bija pieprasītas teju visās klašu grupās. ●

^ Skati attālinātajās nodarbībās "Gatavošanās eksāmenam", vada Kristiāna Višņakova, "Latviešu gadskārtas", vada Santa Cerbule, "Latviešu gadskārtas", vada Ilze Miķelsone, "Senā skola", vada Zane Lāce. Foto: LNVM

^ Raidījuma uzņemšanas process. Foto: LNVM

GUDRI UN VĒL GUDRĀKI JAUTĀJUMI

25. februārī muzeja Latvijas vēstures ekspozīcijā un izstādēs "Krāsainā Latvija" un "Airis, Mozus un radio. Koks Latvijas vēsturē" jautājumus LTV raidījuma "Gudrs, vēl gudrāks" dalībniekiem uzdeva vēstures skolotājs Edgars Bērziņš. Par to, kā veiksies ar atbildēm 12. un 5. klašu gudriniekiem, aicinām skatīties raidījumos! ●

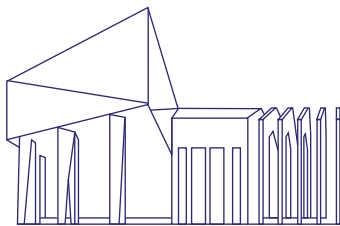
LATVIJAS NACIONĀLAIS VĒSTURES MUZEJS

Brīvības bulvāris 32,
Rīga, LV-1050
Tāl. 67221357
e-pasts: info@lnvm.lv

Nacionālais vēstures muzejs ir trešais vecākais muzejs Latvijā un vienīgais Latvijas vēstures muzejs pasaulē. Kopš dibināšanas 1869. gadā LNVM ir kļuvis par lielāko latviešu tautas muzejisko vērtību krātuvī – tā kolekcijās ir vairāk nekā miljons priekšmetu: arheoloģiskajos izrakumos iegūtas senlietas, rotu un monētu depozīti, tautastērpi, tradicionālie darbarīki, tautas lietišķās mākslas darinājumi, sadzīves priekšmeti, fotogrāfijas, dokumenti, kartes, gravīras, gleznas. LNVM organizē izstāžu darbību Latvijā, veido ceļojošās izstādes, sadarbojas ar Latvijas skolām, iestādēm, izdod rakstu krājumus un citas publikācijas. Pēc Rīgas pils renovācijas uzsākšanas un postošā ugunsgrēka 2013. gada jūnijā LNVM pamatekspozīcija un izstādes atrodas pagaidu telpās – namā Brīvības bulvārī 32 (kopš 2014. gada 15. maija).

lnvm.lv
eMuzejs.lnvm.lv

LNVMuzejs

MUZEJU KRĀTUVE

LNVM krājums, speciālisti,
administrācija

Pulka iela 8,
Rīga, LV-1007
Tāl. 67223004
e-pasts: muzejs@lnvm.lv

Muzeju krātuvē ir izvietots LNVM krājums, strādā muzeja administrācija un speciālisti. Muzeju krātuve ir Baltijas mērogā unikāla, augstākajām drošības un muzeja vērtību uzglabāšanas prasībām atbilstoša celtnie, kurā tiek uzglabāti, dokumentēti, restaurēti un eksponēti vairāk nekā divi miljoni Nacionālā muzeja krājuma vienību.

TAUTAS FRONTES MUZEJA NODAĻA

Vecpilsētas iela 13/15,
Rīga, LV-1050
Tāl. 67224502
e-pasts: tfm@lnvm.lv

Tautas frontes muzeja nodaļa ir viena no Latvijas jaunāko laiku vēstures liecību krātuvēm, kur atrodams unikālu priekšmetu un dokumentu kopums. Muzejs vēstī par Latvijas tautas neatkarības centieniem 20. gadsimta nogalē, kas tautas atmiņā iemūžināta kā Trešā atmoda, tas glabā vēsturiskās liecības par lielāko Latvijas valstiskās neatkarības atjaunošanas perioda tautas kustību – Latvijas Tautas fronti, atainojot Atmodas laika vēsturiskos procesus, notikumus un dalībniekus.

tautasfrontesmuzejslnvm
 frontes_muzejs
 tautas_frontes_muzejs_lnvm

DAUDERU NODAĻA

Zāģeru iela 7,
Rīga, LV-1005
Tāl. 67392229; 67391780
e-pasts: dauderi@lnvm.lv

Muzeja nodaļa izvietota vēsturiskā ēkā Sarkandaugavā – bijušā "Waldschlösschen" īpašnieka Ādolda fon Bingnera ģimenes villā. No 1937. līdz 1940. gadam tā kalpoja par Valsts un Ministru prezidenta Kārļa Ulmaņa vasaras rezidenci. Pateicoties trimdas mecenāta un kolekcionāra Gaida Graudiņa ieinteresētībai, 1990. gadā tika izveidots Latvijas Kultūras muzejs "Dauderi". 2010. gadā muzejs kļuva par LNVM nodaļu. Dauderu nodaļa ne vien piedāvā izstādes un nodarbības, bet arī izīrē telpas un brīvības teritoriju dažāda rakstura pasākumiem.

dauderi.lnvm

BUDŽETA UN FINANŠU NODAĻA
finanses@lnvm.lv

ADMINISTRATĪVĀ NODAĻA
irina.zeibarte@lnvm.lv

ZINĀTNISKĀ BIBLIOTĒKA
biblioteka@lnvm.lv

MATERIĀLTEHNISKĀ
NODROŠINĀJUMA
DEPARTAMENTS
martins.strautins@lnvm.lv

ARHEOLOĢIJAS DEPARTAMENTS
arheologija@lnvm.lv

VĒSTURES DEPARTAMENTS
vesture@lnvm.lv

VIDUSLAIKU, JAUNO
UN JAUNĀKO LAIKU VĒSTURES
PĒTNIECĪBAS NODAĻA
imants.cirulis@lnvm.lv

DAUDERU NODAĻA
dauderi@lnvm.lv

TAUTAS FRONTES MUZEJA
NODAĻA
tfm@lnvm.lv

ETNOGRĀFIJAS NODAĻA
etnografija@lnvm.lv

NUMISMĀTIKAS NODAĻA
numismatika@lnvm.lv

UZSKAITES NODAĻA
liga.locmele@lnvm.lv

IZGLĪTĪBAS UN KOMUNIKĀCIJAS
DEPARTAMENTS
info@lnvm.lv

RESTAURĀCIJAS DEPARTAMENTS
restauracija@lnvm.lv